

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti 2019 - 2030 in Akcijski načrt za razvoj bralne pismenosti in bralne kulture

Javna razprava za NPVI - Pedagoška fakulteta, UM, 16. 11. 2023

Nada Požar Matijašič, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Urad za razvoj in kakovost
izobraževanja, Sektor za razvoj izobraževanja

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti - razlogi za pripravo

- ▶ različni strateški dokumenti - npr. Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v RS 2011; Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014 - 2018 in 2021 - 2025; Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014-2017 in 2022 - 2029 ...
- ▶ vsestranski razvoj slovenske družbe - Strategija razvoja Slovenije 2030
- ▶ izsledki mednarodnih raziskav: PIRLS, PISA, PIAAC

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti - zgodovinski pregled

- **2006 - Nacionalna strategija za razvoj pismenosti** (15-članska komisija, vodja dr. Sonja Pečjak)
 - podlaga za nadaljnji razmislek ministrstva, pristojno za šolstvo
 - načrtovanje vsebin različnih usposabljanj, projektov

- **2019 - Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti 2019 - 2030** (24-članska komisija, vodja dr. Sonja Pečjak)
 - **potrjena na Vladi RS**
 - **podlaga za pripravo Akcijskega načrta**

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti (NSRBP) - struktura

- DEFINICIJA
- RAZLOGI ZA NASTANEK NSRBP
- VIZIJA
- STRATEŠKI CILJI
- TEMELJNA NAČELA
- CILJI IN RAVNI PISMENOSTI PO POSAMEZNIH STOPNJAH IZOBRAŽEVANJA
- URESNIČEVANJE NSRBP

NSRBP - definicije

Bralna pismenost je:

- **ključna** za razvijanje posameznikovih potencialov ter njegovo uspešno sodelovanje v družbi;
- **stalno razvijajoča se zmožnost** posameznika in posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij;
- **temelj vseh drugih pismenosti.**

Bralna pismenost vključuje:

- **razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega in bralno kulturo: pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje = vrednotni-motivacijski dejavnik bralne pismenosti → razvojno procesni odnos in sta neločljivo povezani!**

Bralna pismenost je ena od sestavin pismenosti: poleg **branja**, vključuje še **poslušanje**, **govorjenje** in **pisanje**.

Strateški cilji NSRBP

Strateški cilji:

- ▶ **ustvarjati učinkovit družbeni okvir** za razvijanje bralne pismenosti;
- ▶ razvijati BP posameznikov in posameznic, ki imajo v **različnih življenjskih obdobjih različne vloge, potrebe in zahteve**, ter tako omogočiti stalni razvoj družbe in gospodarstva;
- ▶ v okviru **vzgojno-izobraževalnega sistema** nameniti večjo pozornost posameznim starostnim/ciljnim skupinam;
- ▶ povečevati **dostopnost do knjig** in drugega bralnega gradiva.

Načela NSRBP

- ▶ BP kot vseživljenjska pravica, odgovornost in vrednota;
- ▶ ozaveščanje o pomenu BP in njena promocija;
- ▶ celostni pristop;
- ▶ dostopnost, enakopravnost in pravičnost;
- ▶ individualizacija in personalizacija;
- ▶ strokovna odličnost in odgovornost;
- ▶ velika pričakovanja in standardi;
- ▶ raznovrstnost branja;
- ▶ načrtovanje, vrednotenje in samovrednotenje.

Ciljne skupine

Ukrepi so namenjeni raznolikim ciljnim skupinam:

- ▶ skupine različnih starosti;
- ▶ ranljive skupine – skupine z večjim tveganjem za socialno izključenost in z neenakimi možnostmi: revni, manj izobraženi odrasli;
- ▶ priseljenci;
- ▶ begunci;
- ▶ Romi;
- ▶ otroci, mladostniki in odrasli s posebnimi potrebami.

Cilji in ravni pismenosti po posameznih stopnjah izobraževanja

- ▶ **Specifični cilji in ravni v predšolskem obdobju**
- ▶ **Specifični cilji in ravni za osnovnošolsko obdobje po posameznih vzgojno-izobraževalnih obdobjih - ob končanem programu OŠ: najmanj temeljno raven bralne pismenosti (po PISA 2. raven) doseže vsaj 90% učencev; najvišje ravni bralne pismenosti (po PISA 5. in 6. raven) doseže vsaj 10% učencev**
- ▶ **Specifični cilji in ravni v srednješolskem obdobju**
- ▶ **Specifični cilji in ravni v višješolskem in visokošolskem obdobju**
- ▶ **Specifični cilji in ravni v obdobju odraslosti - Če želi Slovenija zmanjšati razvojni zaostanek in se približati mednarodnemu povprečju, bo morala izboljšati spretnosti odraslih in močno povečati delež odraslih na najvišjih ravneh spretnosti (3. raven in več).**

Uresničevanje razvoja in dviga bralne pismenosti (BP) in bralne kulture (BK)

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti 2019 - 2030 (NSRBP) predvideva uresničevanje razvoja in dviga BP in BK skozi:

- ▶ programe, gradiva, promocijo;
- ▶ izobraževanje in usposabljanje kadrov;
- ▶ mrežo izvajalcev;
- ▶ dostopnost do bralnega gradiva;
- ▶ sistemsko ureditev (in financiranje).

Nacionalni svet za bralno pismenost

- ▶ imenovan na Vladi RS v začetku leta 2021
- ▶ 15-člansko medresorsko telo: predstavniki MVI, MK, MDDSZ, MZ, strokovnjaki različnih fakultet, predstavniki ZRSS, ACS, Javne agencije za knjigo RS, ...
- ▶ predsednica: Jana Zupančič, državna sekretarka na MVI

Naloge:

- ▶ spodbujanje BP in BK v okviru normativnih in strateških aktov;
- ▶ usklajevanje nalog in pristojnosti med vladnimi resorji pri pripravi akcijskega načrta (AN);
- ▶ promocija NSRBP ter njena uveljavitev v strokovni in širši javnosti;
- ▶ seznanjanje z raznovrstnim gradivom in strokovnimi podlagami, ki vplivajo na uresničevanje NSRBP;
- ▶ spremljanje in spodbujanje uresničevanja NSRBP oz. AN ter priprava ugotovitev in predlogov za nadaljnje delo;
- ▶ priprava letnega poročila in poročanje vladi o uresničevanju NSRBP.

Mreženje - povezovanje

Akcijski načrt se navezuje na:

- ▶ **programe** (npr. Program za mladino 2013–2022, Program za otroke 2020–2025),
- ▶ **resolucije** (npr. Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025, Resolucija o družinski politiki 2018–2028 »Vsem družinam prijazna družba«, Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih 2021–2030, Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028, Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 ...)
- ▶ **akcijske načrte, ki izhajajo iz teh programov oz. resolucij** (npr. ANDI - Akcijski načrt za digitalno izobraževanje, Akcijski načrt za izvajanje Programa za otroke 2020–2025 ...).

Struktura Akcijskega načrta

1. AN vključuje:

- ▶ nacionalne ukrepe BP in BK;
- ▶ kazalnike, pričakovane učinke, povezovanje med nosilci in drugimi deležniki na področju financiranja, vsebine ali z namenom informiranja;
- ▶ stopnje VI sistema: predšolska vzgoja, OŠ, SŠ, odrasli.

2. AN izpostavlja: poleg BP in BK še tri druge pismenosti: **digitalno**, **medijsko** in **finančno pismenost** (prioritete v okviru nacionalne in EU politike) v povezavi z BP

3. AN razdeljen na dve časovni fazi:

- ▶ 2020 - 2025
- ▶ 2025 - 2030

Vsebinski sklopi Akcijskega načrta:

1. Podpora uresničevanju NSRBP v okviru javne službe

- ▶ **aktivnosti**, ki jih uresničujejo ministristva vključena v Nacionalni svet za bralno pismenost oz. javni zavodi/agencije, ki **delujejo v okviru resornih ministrstev** v okviru svojih rednih osnovnih in/ali posebnih nalogah.

Vsebinski sklopi Akcijskega načrta: 2. Zagotavljanje sistemskih podlag

- ▶ **ustrezne sistemske podlage** omogočajo uresničevanje NSRBP in s tem tudi načrtni razvoj BP in BK na nacionalni ravni.

Pomembno je, da različni zakoni, pravilniki, smernice ipd. vključujejo cilje in načela razvoja BP in BK pri vseh ciljnih skupinah.

Vsebinski sklopi Akcijskega načrta:

3. Raziskave in evalvacije

- ▶ vključevanje Slovenije v mednarodne raziskave (PISA, PIRLS, PIACC) daje vpogled v dosežke učencev/dijakov/odraslih
- ▶ sekundarne študije, evalvacijske raziskave in ciljno-raziskovalni projekti nam omogočajo, da ocenimo stanje v okviru določenega segmenta BP in BK

Vsebinski sklopi Akcijskega načrta:

4. Razvoj projektov, programov, modelov, instrumentov, strokovnih gradiv

Razvoj in dvig BP in BK podpiramo z razvojem:

- ▶ pristopov, modelov, programov,
- ▶ strokovnih gradiv in drugih dokumentov,
- ▶ diagnostičnih inštrumentov.

To omogoča razvoj in posodobitev vzgojno-izobraževalnih programov po celi vertikali.

Ti ukrepi so namenjeni strokovnim delavcem (v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja, kulture in drugih področjih)

in različnim ciljnim skupinam (otrokom, mladim in odraslim) tako v okviru formalnega kot tudi neformalnega izobraževanja.

Vsebinski sklopi Akcijskega načrta

5. Izobraževanja in usposabljanja

Ta sklop je razdeljen na dva podsklopa:

- ▶ **Izobraževanja in usposabljanja za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju** in **strokovne delavce na drugih področjih** (npr. kultura: splošne knjižnice, zdravstvo: pediatri, medicinske sestre, sociala);
- ▶ **Izobraževanja in usposabljanja za splošno javnost**, ki se vključuje v najrazličnejše oblike formalnega in neformalnega izobraževanja.

Vsebinski sklopi Akcijske načrta:

6. Dostopnost do bralnega gradiva

Namen: **systematično spodbujati** vlaganja v nastajanje in izdajanje kakovostnih knjig in drugega bralnega gradiva ter **podpirati** knjižnično dejavnost.

Sklop je razdeljen na štiri podsklope:

- ▶ Razvoj bralnih gradiv - **nastajanje** novih **kakovostnih** bralnih gradiv;
- ▶ Sofinanciranje izdajanja bralnih gradiv - **podpora** razvoju založniške dejavnosti;
- ▶ Zagotavljanje fondov v knjižnicah - **sofinanciranje nakupa** knjig in **obogatitev knjižnih fondov** v **splošnih, šolskih in posebnih knjižnicah** - večanje dostopnosti do bralnega gradiva tudi za tiste ciljne skupine, ki sicer težko dostopajo do sebi primernih gradiv (slepi in slabovidni, Romi, priseljenci ipd.);
- ▶ **Odprtost knjižnic** in drugi načini povečanja dostopnosti do knjižnih fondov.

Vsebinski sklopi Akcijskega načrta:

7. Projekti in programi za spodbujanje BP in BK

V ta sklop so vključeni:

- ▶ programi in projekti, katerih dejavnosti so ciljno namenjene za dvig BP in BK, ki so se pokazali kot učinkoviti in ključni za razvoj BP in BK (npr. Pot knjige, Bralna značka - ZPMS, Rastem s knjigo, ...)

Vsebinski sklopi Akcijskega načrta:

8. Promocija projektov branja in bralne kulture

Sklop je razdeljen na:

- ▶ nacionalne **kampanje** in **akcije** za spodbujanje branja (npr. Nacionalni mesec skupnega branja, Tedni vseživljenjskega učenja, ...);
- ▶ **spletne strani** in **portale**, ki so namenjeni spodbujanju branja in razvoju BP, ki promovirajo branje in z branjem povezane dogodke ter opozarjajo na pomen branja za naš vseživljenjski razvoj in dobrobit (npr. Družinska pismenost, Dobre knjige, Fran in Franček ...);
- ▶ **promocijo branja** na različnih **spletnih področnih portalih**, ki promovirajo branje kot pomembno vrednoto in vseživljenjsko spretnost, pa njihovi nosilci ne prihajajo neposredno s področij, ki se dotikajo branja npr. zdravje, sociala ipd. (npr. Zdaj.net);

